

Zelena iskustva i ambicije iz najnovije države članice EU

Davor Škrlec

Zelena iskustva iz kampanje za europske izbore

Prvi izbori za Europski parlament u Hrvatskoj su održani u svibnju 2013., nedugo prije no što je Hrvatska postala članicom Europske unije. Međutim, slabo zanimanje javnosti za te izbore bilo je posljedica nedovoljne svijesti građanki i građana o ulozi i važnosti Europskog parlamenta, i samo je 21% birača iskoristilo svoje pravo glasa.

U godinu dana nakon tih prvih izbora za Europski parlament hrvatska se politička scena drastično promijenila. U jesen 2013. osnovana je stranka ORaH – Održivi razvoj Hrvatske, pod vodstvom Mirele Holy, članice Hrvatskog sabora i bivše ministrice zaštite okoliša. Stranka se građanima i građankama predstavila kao politička opcija naprednog stava i načina mišljenja posvećena održivom razvoju zemlje. Osobna politička vjerodostojnost predsjednice stranke bila je velik početni politički kapital, koji su ljudi prepoznali, što se već od početka ORaHa potvrđivalo i u istraživanjima o popularnosti političkih stranaka. Nastojali smo tokom kampanje informirati što više hrvatskih građanki i građana o važnosti sudjelovanja u izborima, važnosti Europskog parlamenta u procesu donošenja odluka u Europskoj uniji i o uplivu tih odluka na svakodnevni život građana i građanki Hrvatske.

Približavanje EU hrvatskim građankama i građanima

Sadržaj kampanje bio je usmjeren na izravno komuniciranje s građanima i građankama. Održavali smo javne forume na kojima smo predstavljali programe i mjere EU, ali smo ih prilagođavali problemima lokalnih i regionalnih zajednica kako bismo pomogli građankama i građanima da bolje razumiju te programe i mjere te da shvate kako oni mogu djelovati na njihov svakodnevni život. Pritom smo pokazivali dobre primjere iz prakse drugih država članica EU na tako važnim područjima kao što su stvaranje zelenih radnih mjesta¹ te smo tako promovirali Zeleni New Deal kao sredstvo održivog ekonomskog rasta i rješenje teške ekonomske situacije u Hrvatskoj. Putujuća izložba fotografija, putem panoa sa slikama i tekstom postavljenih na javnim mjestima poput gradskih trgova, nastojala je približiti građanima i građankama pojmove zelene ekonomije, zelenih radnih mjesta, zaštite okoliša i ljudskih prava. Za Hrvatsku, a pretpostavljam i za EU, to je bio inovativan način vođenja pozitivno orijentirane kampanje.

Kampanja je bila pozitivno usmjerena na predstavljanje alternativnih rješenja koja se zasnivaju na održivom razvoju, a ne na negativnim stavovima spram političkih protivnika. Zahvaljujući tome kampanja je među građankama i građanima bila dobro prihvaćena te stoga planiramo ove zime ponoviti izložbe u svim većim hrvatskim gradovima. Vjerujemo da će se na takav neformalan način ljudi najbolje upoznati s pojmom održivog razvoja, kao i s političkim, ekonomskim i socijalnim ciljevima i planovima stranke.

1 U tome smo se obilno služili brošuram Greens/EFA "Green Jobs: Successes and Opportunities for Europe" <http://greennewdeal.eu/jobs-and-society/publications/green-jobs.html>

Od njegovog osnivanja popularnost ORaHa je iz mjeseca u mjesec eksponencijalno rasla, a neposredno prije izbora za Europski parlament ankete su pokazivale da stranka uživa podršku 12% biračica i birača. Konačni rezultat izbora – 9,42% – donio je ORaHu jedno mjesto u Europskom parlamentu. Taj je uspjeh još značajniji kada se uzme u obzir da je ORaH na izborima nastupio samostalno, dok su sva ostala mjesta osvojile dvije velike koalicijske liste.

Prvi dani u Europskom parlamentu

Od utemeljenja stranke bila je uspostavljena dobra komunikacija s Europskom zelenom strankom te je bilo logično da, ako bude osvojen parlamentarni mandat, predstavnik ORaHa postane članom grupe Zeleni/Europski slobodni savez. Vijest o izbornom uspjehu ORaHa stigla je do Bruxellesa, a iskreno oduševljenje Zelenih dolaskom četvero novih članova Europskog parlamenta iz južnih država članica EU, kao i prijateljski savjeti kolegica i kolega, pomogli su mi da prođem kroz početno razdoblje u kojem sam stalno dobivao velike količine informacija.

Cirkularna ekonomija kao pokretač promjena

Moje djelovanje u Europskom parlamentu nastavak je programskih područja od prvenstvenog interesa za ORaH. Usredotočit ću se na područja politike za koja smatramo da mogu pozitivno utjecati na razvoj privrede kako u Hrvatskoj tako i u Europskoj uniji.

U Hrvatskoj je uobičajeno uvjerenje da je pojam održivog razvoja samo drugi naziv za ekologiju, za koju se pak smatra da je usmjerena protiv ekonomskog razvoja. Parlamentarne odbore u kojima ću biti član odabrao sam kako bih osporio ta uvjerenja.

U Odboru za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane težište mojih aktivnosti bit će cirkularna ekonomija kao nov ekonomski model izveden iz politike efikasnog upravljanja resursima. Pored osnovnih sirovina iz kojih industrija EU proizvodi uređaje i opremu, u EU se u velikoj mjeri uvozi i visoku tehnologiju. Iz tog je razloga važno razviti djelotvoran sistem prikupljanja i recikliranja kako bi se smanjilo ovisnost o uvezenim sirovinama.

Sistemi djelotvornog gospodarenja otpadom trebali bi do 2030. uvesti visok postotak recikliranja materijala. Odlaganje otpada bi usvajanjem tehnologija "bez otpada" trebalo potpuno prestati. Također valja ostvariti napredak na polju termičke obrade otpada. Umjesto termičke obrade spaljivanja otpada, prednost treba dati novim tehnologijama koje ne proizvode štetne emisije i omogućuju proizvodnju sintetičkog goriva.

Obnovljiva energija i energetska efikasnost

Obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost važni su dijelovi cirkularne ekonomije. Smanjenje emisija stakleničkih plinova i ublažavanje posljedica promjena klime zahtijevaju obavezno i hitno djelovanje na globalnom planu. Europska unija trebala bi postati lider u političkim i društvenim inicijativama, kao i na tehnološkom polju ekoinovacija. Europska unija trenutno uvozom zadovoljava više od 50% svojih potreba za energijom, a statistički svaki građanin EU konzumira 2 € dnevno za uvezenu energiju. Uvozom energije, osobito fosilnih goriva, financira se privrede zemalja izvan EU, zemalja čije vlasti često ne poštuju osnovna ljudska prava i izložene su većim geopolitičkim rizicima.

Sigurnost opskrbe energijom također je važna za stabilnost Europske unije i oslanjanje na proizvodnju energije iz vla-

stih obnovljivih izvora energije, kao i za poticanje smanjenja potrošnje energije putem mjera energetske efikasnosti, što dugoročno doprinosi smanjenju ovisnosti o uvozu energije. Sistem trgovanja emisijama (ETS) ima ključnu ulogu u provođenju programa i mjera za borbu protiv promjena klime. Financijska sredstva sakupljena kroz taj sistem treba ponovo unijeti u privredu putem potpora za ekoinovacije i druge sektore koji doprinose smanjenju emisije stakleničkih plinova.

Važno je istaknuti da cirkularna ekonomija kao glavni pokretač promjena, kao i obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost, doprinose izravnom i neizravnom zapošljavanju na lokalnoj razini. Smatram da je Energetsko klimatski paket za 2030. izvanredno važan za privredu čitave EU, i zalagat ću se za više obavezujućih ciljeva u vezi s obnovljivim izvorima energije i energetsom efikasnošću, ne samo na razini EU već i pojedinačno, za svaku državu članicu.

Prehrambena sigurnost i zaštita potrošača

Prehrambena sigurnost u smislu zaštite autohtonih vrsta, zabrane GMO-a i proizvodnje zdrave hrane ključna je za održiv razvoj poljoprivrede. Hrvatska je velik uvoznik hrane, unatoč činjenici da velika područja poljoprivrednog zemljišta nisu iskorištena. Istovremeno, mali organski poljoprivrednici stalno su pod prijetnjom i pritiskom da se preusmjere na intenzivne oblike poljoprivrede.

Zbog toga ću među svojim prioritetima ulagati napore u zaštitu potrošača kako bi građani imali kvalitetne informacije u pogledu porijekla i sastava hrane. Osobito je važno da djeca i mladi ljudi steknu naviku zdrave prehrane, a to je moguće jedino na način koji promiče održive načine proizvodnje hrane.

Pozelenjivanje prometa i mobilnost

U posljednjih nekoliko godina Hrvatska je ulagala samo u svoju mrežu autocesta. Istovremeno je željeznički prijevoz potpuno zanemaren. Kao zamjenski član Odbora za promet i turizam Europskog parlamenta zalagat ću se za elektrifikaciju, razvoj i promicanje europskih željeznica.

Osobito ću se fokusirati na održivu mobilnost u gradovima, kao i upotrebu alternativnih goriva u prijevozu. Primjerice, upotrebu i širenje električnih vozila smatram jednim od mogućih pokretača privrede u pravcu održivosti.

Hrvatska je turistička destinacija, ali i zemlja u kojoj je koncept održivog turizma potpuno nepoznat. Tokom ljetnih i zimskih praznika dolazi do znatne migracije stranih i domaćih turista, koji se kao sredstvom prijevoza pretežno koriste osobnim vozilima. Elektrifikacija željeznice može pružiti alternativu za prijevoz automobila na veće udaljenosti, što bi imalo dvostruki efekt – smanjenje emisija od prometa i povećanje sigurnosti prometa na cesti (smanjen rizik od nesreća izazvanih umorom vozača). Istovremeno, turiste bi promotivnim aktivnostima trebalo poticati da u Hrvatsku dođu željeznicom ili brodom, a na odredištu bi im trebalo omogućiti priuštivo unajmljivanje hibridnih i električnih vozila i bicikala, brinući o tome da turisti uživaju ugodne praznike.

Nacionalne i regionalne aktivnosti

Moja glavna aktivnost u Odboru za regionalni razvoj bit će bolje korištenje fondova EU za održivi razvoj regije. Pod pretpostavkom da bi to trebao biti cilj nas svijetu, uzet ću dobre primjere iz prakse uspješnih država članica EU i pokušati primijeniti ih na one manje uspješne. Takvim trajnim naporima Europska unija ima bolje izgleda za ujednačen razvoj svojih regija

do 2050., svake sukladno potencijalima njenih privrednih resursa i sociokulturnih karakteristika.

Kako bi Zelena politička opcija postala bolje zastupljena i utjecajnija u političkom životu država članica iz istočnih i južnih dijelova Europe, s drugim kolegama iz 8. saziva Europskog parlamenta zalagat će se za informiranje građana o koncepcijama održivog razvoja, cirkularne ekonomije, obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti kao pokretača ekonomskog razvoja i otvaranja radnih mjesta. Jedan od ciljeva tih aktivnosti koji se može mjeriti bio bi rast broja zastupnika u skupini

Zeleni/Europski slobodni savez u idućem sazivu Europskog parlamenta, osobito iz država članica iz središnje, istočne i južne Europe. Ovo je također nužno s obzirom na raspravu o sigurnosti opskrbe energijom, koja zadobiva sve veću važnost na geopolitičkom planu. U kontekstu Europske energijske unije zalagat će se protiv izgradnje novih termoelektrana na ugljen i podupirati zatvaranje postojećih termoelektrana na ugljen u regiji. Ova je regija bogata obnovljivim izvorima energije i nužna je bolja regionalna suradnja kako bi se bolje iskorištavalo te potencijale, pri čemu bi se zadovoljavalo potrebe sigurnosti opskrbe energijom.

Davor Škrlec je od 1. srpnja 2014. zastupnik Europskog parlamenta za hrvatsku stranku ORaH. On je profesor na Fakultetu elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu, na kojem se bavi planiranjem elektroenergetskih sistema i upravljanjem njima, s fokusom na obnovljivu energiju i pametne mreže. Davor je predsjednik Hrvatske nacionalne platforme za tehnologiju pametnih mreža. Od siječnja do srpnja 2012. bio je pomoćnik ministrice za okoliš i prirodu u Republici Hrvatskoj.